

Sbírka zákonů

Republiky československé

Částka 8.

Vydána dne 3. května 1958

Cena Kčs 1,—.

OBSAH:

22. Zákon o kulturních památkách.**22****Zákon**

ze dne 17. dubna 1958

o kulturních památkách.

Národní shromáždění Republiky československé usneslo se na tomto zákoně:

Část první**§ 1****Úvodní ustanovení**

(1) Účelem tohoto zákona je upravit ochranu kulturních památek (dále jen „památky“), jejich využití a péči o ně pro jejich kulturně politický význam tak, aby památky byly zachovány, řádně spravovány, účelně společensky využity a zpřístupněny lidu a staly se tak významnou součástí kulturního a hospodářského života socialistické společnosti.

(2) Památky jsou chráněny státem. Národní výbory plní své úkoly na úseku státní památkové péče nejen činností svých výkonných orgánů, nýbrž také zapojováním širokého aktivu občanů, kteří mohou na tomto úseku úspěšně působit, do stálých i jiných komisí, zřízených pro tento účel.

(3) Je občanskou povinností každého, aby ochraně památek byl nápomocen.

Část druhá**Ochrana památek a péče o ně****Oddíl 1****Předmět ochrany památek****§ 2****Pojem památky**

(1) Památkou je kulturní statek, který je dokladem historického vývoje společnosti, jejího umění, techniky, vědy a jiných oborů lidské práce a života, nebo jest jí dochované historické prostředí sídlištních celků a architektonických souborů, anebo věc, která má vztah k význačným osobám a událostem dějin a kultury.

(2) Za památku se považuje také soubor kulturních statků a věcí, i když některé z nich nejsou památkami.

(3) V pochybnostech se považuje věc za památku až do rozhodnutí výkonného orgánu krajského národního výboru, který si před rozhodnutím vyžádá posudek Státního ústavu památkové péče a ochrany přírody (§ 19).

§ 3**Národní kulturní památky**

Památky, které tvoří nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa, prohlašuje vláda na návrh ministra školství a kultury za národní kulturní památky. Národní kulturní památky požívají zvýšené ochrany podle dalších ustanovení tohoto zákona.

§ 4

Památkové rezervace

(1) Tvoří-li skupina nemovitých památek se svým prostředím celek, může ministr školství a kultury v dohodě s ministrem-předsedou Státního výboru pro výstavbu, s ministrem předsedou Státního úřadu plánovacího, s ministrem financí a s ostatními vedoucími zúčastněných ústředních úřadů prohlásit tento celek za památkovou rezervaci a stanovit podmínky, jimiž se má v ní řídit stavební činnost.

(2) Rozsah památkové rezervace v hlavním městě Praze a podmínky, jimiž se má v ní řídit stavební činnost, stanoví na společný návrh ministra školství a kultury a ministra-předsedy Státního výboru pro výstavbu vláda.

§ 5

Ochranná pásma

(1) Vyžaduje-li to ochrana nemovité památky, určí pro ni výkonný orgán krajského národního výboru v dohodě s dotčenými úřady a orgány ochranné pásmo a stanoví podmínky, jichž nutno dbát při pořizování územních plánů a ostatních projektů; může při tom v ochranném pásmu omezit nebo zakázat určitou činnost nebo nařídít odstranění nebo úpravu stavby nebo jiného zařízení, úpravu prostoru, popřípadě i úpravu pozemků, nebo učinit jiná vhodná opatření.

(2) Vlastník (uživatel) pozemku, na němž bylo zřízeno ochranné pásmo, je povinen se podrobit omezením stanoveným podmínkami ochrany. Vznikne-li tím vlastníku (uživateli) pozemku, který není ve státním socialistickém vlastnictví, majetková újma nikoli nepatrná, přísluší mu náhrada. Nedojde-li k dohodě, rozhodne o náhradě a její výši výkonný orgán okresního národního výboru.

§ 6

Ochrana památek při řízení výstavby

(1) Při územním plánování je třeba dbát toho, aby památky i jejich prostředí byly zachovány. V podrobnostech platí předpisy o územním plánování.

(2) Schvalování projektů, jimiž je dotčena památka nebo její prostředí, upravují předpisy o dokumentaci staveb a stavebních úprav.

§ 7

Evidence památek

(1) Památky se zapisují z evidenčních důvodů do státních seznamů památek. Chráněny jsou i památky do těchto seznamů nezapsané.

(2) Výkonný orgán krajského národního výboru vede státní seznam nemovitých památek a státní seznam movitých památek. Do státního seznamu nemovitých památek se zapisují veškeré nemovité památky na území kraje. Do státního seznamu movitých památek se zapisují významné movité památky na území kraje, pokud nejsou osobním majetkem nebo nejsou uloženy v museích, galeriích nebo jiných podobných ústavech.

(3) Národní kulturní památky se zapisují do příslušného seznamu na základě rozhodnutí vlády, že památka je národní kulturní památkou (§ 3). V ostatních případech rozhoduje o zápisu výkonný orgán krajského národního výboru.

(4) Ministerstvo školství a kultury může v dohodě se zúčastněnými ústředními úřady a orgány stanovit vyhláškou v Úředním listě, jaké movité památky je vlastník (správce) památky povinen hlásit a jakým způsobem.

(5) Předpisy o evidenci národního majetku zůstávají nedotčeny.

Oddíl 2

Rozsah a způsob péče o památky

§ 8

Udržování památek

(1) Vlastník památky je povinen vlastním nákladem pečovat o její zachování a udržovat ji v dobrém stavu podle zásad památkové péče a podle pokynů výkonného orgánu krajského národního výboru; u národních kulturních památek si vyžádá výkonný orgán krajského národního výboru předem po-

sudek od Státního ústavu památkové péče a ochrany přírody. Závažné ohrožení a poškození památky je vlastník památky povinen neprodleně ohlásit výkonnému orgánu krajského národního výboru.

(2) Zamýšlí-li vlastník památky provést úpravu nebo obnovu památky, je povinen vyžádat si potřebné pokyny od výkonného orgánu krajského národního výboru; u národních kulturních památek je třeba postupovat obdobně podle ustanovení odstavce 1 věty první. Toto ustanovení se netýká movitých památek, které jsou uloženy u organizačních nebo zařízení, jejichž úkolem je o takové památky pečovat.

(3) Stejně povinnosti jako vlastník památky má každý, kdo má památku u sebe; povinnost hradit náklady spojené s udržováním památky má však jen tehdy, vyplývá-li to z právního poměru mezi ním a vlastníkem, u národního majetku má povinnosti uložené vlastníku rozpočtová, hospodářská nebo jiná organizace, která památku spravuje nebo které byla památka odevzdána do trvalého užívání (§ 103 odst. 2 obč. zák.).

(4) Neplní-li vlastník nebo správce památky povinnosti uvedené v odstavcích 1 až 3, může výkonný orgán krajského národního výboru rozhodnout, že se na náklad vlastníka památky provedou opatření nezbytná k zachování památky.

(5) Výjimky z ustanovení odstavce 4, zvláště pro případy, kdy vlastník památky nemůže z hospodářských důvodů plnit uložené povinnosti, stanoví směrnice, jež vydá ministerstvo školství a kultury v dohodě s ministerstvem financí a ostatními zúčastněnými ústředními úřady.

§ 9

Zajištění péče o památky

(1) Zanedbává-li rozpočtová, hospodářská nebo jiná organizace povinnou péči o památku, která je národním majetkem, je nadřízený orgán povinen na návrh ministerstva školství a kultury učinit opatření potřebná k nápravě.

(2) Je-li zachování nebo zhodnocení památky, která není národním majetkem, ohroženo, může výkonný orgán krajského národního výboru, nedojde-li k dohodě s vlastníkem památky, učinit opatření, kterých je třeba k ochraně památky, popřípadě odejmout právo nakládat s památkou, anebo ji převést, pokud nejde o osobní majetek, za náhradu do státního vlastnictví; může též rozhodnout, že se náhrada neposkytne. Jinak platí pro vyvlastnění přiměřeně předpisy o výstavbě obcí.

§ 10

Užívání a správa památek

(1) Památek smí být užíváno jenom způsobem, který je v souladu se zásadami památkové péče a odpovídá povaze a technickému stavu památky. Výkonný orgán krajského národního výboru může stanovit, že památky nesmí být užíváno určitým způsobem; u národních kulturních památek si vyžádá předem posudek od Státního ústavu památkové péče a ochrany přírody.

(2) Orgány, které rozhodují o přidělení místností nebo budov, jež jsou památkami, jsou povinny postupovat v dohodě s výkonným orgánem krajského národního výboru, a jde-li o národní kulturní památky, se souhlasem ministerstva školství a kultury.

(3) Vyžaduje-li památka, která je národním majetkem, aby vzhledem ke svému kulturnímu významu byla spravována výkonným orgánem krajského národního výboru nebo odborným zařízením, je organizace, která má památku ve správě, povinna převést ji na návrh ministerstva školství a kultury do správy krajského národního výboru, nebo do správy jiných organizací nebo zařízení, jejichž úkolem je o takové památky pečovat (museí, galerií, knihoven, archivů apod.).

(4) Předpisy o správě národního majetku zůstávají nedotčeny.

§ 11

Zpřístupnění památek

Vlastník památky je povinen umožnit osobám pověřeným památkovými orgány průzkum památky k účelům výkonu její ochrany

nebo k účelům vědeckým, zejména dokumentačním; vlastník movité památky je vedle toho povinen, jde-li o důležitý obecný zájem, přenechat ji na přiměřenou dobu k bezplatnému užívání pro účely vědeckého bádání nebo pro účely výstavní. O povinnosti a době tohoto přenechání rozhoduje výkonný orgán krajského národního výboru. Tutéž povinnost jako vlastník má každý, kdo má památku u sebe.

§ 12

Přemísťování památek

(1) Památky na místech veřejně přístupných není přípustné přemísťovat bez souhlasu výkonného orgánu krajského národního výboru.

(2) Ustanovení odstavce 1 se nevztahuje na památky uložené v museích a galeriích.

§ 13

Upuštění od ochrany památek

K tomu, aby od další ochrany památek bylo z mimořádně závažných důvodů upuštěno, může dát souhlas ministerstvo školství a kultury po vyjádření Státního ústavu památkové péče a ochrany přírody, u národních kulturních památek vláda.

§ 14

Vývoz památek

(1) Památky smějí být vyváženy do ciziny jen se svolením ministerstva školství a kultury po přezkoumání, že jejich zachování v tuzemsku není podle jejich kulturně politického významu nutné.

(2) Národní kulturní památky smějí být vyvezeny do ciziny jen se svolením vlády. Svolení může být vysloveno ve zcela výjimečných případech, jde-li o důležitý zájem státu.

(3) Ministerstvo školství a kultury stanoví v dohodě s ministerstvem zahraničního obchodu a s ostatními zúčastněnými ústředními úřady podrobnosti o vývozu památek do ciziny; může též přenést působnost podle odstavce 1 na výkonný orgán krajského národního výboru. Obecné předpisy o povolování vývozu zůstávají nedotčeny.

Část třetí

Zvláštní ustanovení o výzkumech a výkopech památek archeologických

§ 15

Provádění výzkumů a výkopů

(1) K provádění archeologických výzkumů jsou oprávněny jenom Archeologický ústav Československé akademie věd (dále jen „Archeologický ústav“) a v dohodě s ním musea, u nichž jsou trvale činni vědecky školení odborníci. Výjimky povoluje ministerstvo školství a kultury v dohodě s Archeologickým ústavem.

(2) Výzkumy a výkopy se provádějí po předchozí dohodě s vlastníkem (uživatel) nemovitosti, na níž mají být práce prováděny. Nedojde-li k dohodě, rozhodne výkonný orgán krajského národního výboru, zda vlastník (uživatel) nemovitosti je povinen strpět provedení výzkumu a výkopu, a určí též podmínky, za nichž se práce provedou.

§ 16

Náhodné nálezy

(1) Náhodné nálezy archeologických památek musí být hlášeny přímo nebo prostřednictvím výkonného orgánu místního národního výboru Archeologickému ústavu a krajskému museu. Hlášením jsou povinni nálezce, vedoucí prací, při nichž byly památky nalezeny, a vlastník nemovitosti nebo rozpočtová, hospodářská nebo jiná organizace, která nemovitost spravuje, a to nejpozději druhého dne potom, kdy se o nález dozvěděli. Hlášením jedné osoby jsou ostatní od povinnosti hlášení osvobozeny.

(2) Nález a naleziště musí být ponecháno beze změny až do ohledání zástupcem Archeologického ústavu nebo krajského musea, a to nejdéle do tří dnů ode dne hlášení. Je-li nebezpečí v prodlení, může tento zástupce zařídít na nalezišti vše, čeho je třeba pro okamžitou ochranu nálezů.

§ 17

Majetkové poměry

(1) Veškeré movité archeologické památky, jež budou získány výkopy nebo náhodnými nálezy, jsou národním majetkem a ukládají se do muzeí.

(2) Nálezci archeologické památky z drahého kovu nebo jiných cenných surovin přízná výkonný orgán okresního národního výboru odměnu až do výše běžné ceny hmoty, z níž byla nalezená památka zhotovena. V ostatních případech přízná výkonný orgán okresního národního výboru nálezci nálezné ve výši 10 % musejní ceny nálezů; nálezné může přiměřeně snížit, kdyby plně nálezné bylo nepřiměřeným ziskem.

(3) Za škodu způsobenou výzkumy, výkopy nebo opatřením potřebným pro ochranu nálezů přísluší poškozenému náhrada z prostředků Archeologického ústavu nebo z prostředků té organizace, která provádí výzkum. Nedojde-li k dohodě o náhradě, rozhodne o ní a o její výši výkonný orgán okresního národního výboru.

Část čtvrtá

Památkové orgány

Ústřední památkové orgány

§ 18

Ústřední orgány státní památkové péče

(1) Státní památkovou péči řídí a činnost jejích orgánů kontroluje ministerstvo školství a kultury.

(2) Poradním orgánem ministra školství a kultury ve věcech státní památkové péče je Ústřední komise státní památkové péče; její členy jmenuje ministr školství a kultury po vyjádření Československé akademie věd. Organizační a jednací řád Ústřední komise státní památkové péče vydá ministr školství a kultury.

(3) Funkce předsedy a ostatních členů Ústřední komise státní památkové péče je čestná.

§ 19

Státní ústav památkové péče a ochrany přírody

(1) Při ministerstvu školství a kultury se zřizuje Státní ústav památkové péče a ochrany přírody (dále jen „ústav“).

(2) Na úseku státní památkové péče organizuje a provádí ústav výzkum, průzkum, dokumentaci, vědecké hodnocení a popularizační památek, řeší otázky teorie a praxe ochrany, konservace, obnovy a kulturního využití památek, poskytuje odbornou a metodickou pomoc při provádění památkové péče, zejména u národních kulturních památek, jakož i při plnění mimořádně významných úkolů konservace, obnovy a kulturního využití památek.

(3) Na úseku státní ochrany přírody ústav hodnotí, popřípadě vypracovává odborné podklady pro jednání a rozhodování orgánů státní ochrany přírody, poskytuje jim odbornou a metodickou pomoc, organizuje a provádí výzkum, průzkum, bádání a dokumentaci, zejména pokud jde o přírodu jako celek a její části lidskou činností nedotčené nebo jen málo dotčené, o vliv lidské činnosti na přírodu a o čelení nepříznivým vlivům lidské činnosti, zvláště pak výzkum, průzkum a dokumentaci chráněných částí přírody, biologie chráněných druhů organismů a výzkum a přírodovědeckou dokumentaci území velkých staveb a průmyslových oblastí.

(4) Úkoly ústavu podrobněji určí a jeho organizační stanoví ministr školství a kultury v dohodě s ministrem financí a ministrem předsedou Státního úřadu plánovacího, a to pokud jde o úsek státní ochrany přírody, v rámci zákona č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody.

§ 20

Krajské památkové orgány

(1) Státní památkovou péči na území kraje vykonává výkonný orgán krajského národního výboru.

(2) Při radě krajského národního výboru se zřizuje krajská komise státní památkové péče. Předsedu komise a ostatní členy jmenuje rada krajského národního výboru z vědeckých a odborných pracovníků činných v oborech souvisejících s péčí o památky (historické umění, architekti apod.), z vlastivědných pracovníků, jakož i z jiných zájemců o ochranu památek, působících v kraji. Funkce předsedy a ostatních členů komise je čestná.

(3) Úkolem komise je zejména vyvíjet všestrannou iniciativu směřující k evidenci památek v kraji, jejich ochraně, řádné údržbě, konservaci, obnově, trvalému zabezpečení i jejich kulturnímu využití, k popularisaci a propagaci památek mezi občanstvem a k výchově občanů, zvláště mládeže, ke správnému vztahu k památkám. Za tím účelem podává krajská památková komise výkonnému orgánu krajského národního výboru, popřípadě i jiným orgánům v kraji, návrhy na konservaci a obnovu památek i na rozvíjení jejich kulturní funkce, popřípadě i návrhy na jiná opatření prospěšná památkové péči v kraji.

§ 21

Okresní památkové orgány

(1) O ochranu památek v okrese dbá výkonný orgán okresního národního výboru podle směrnic nadřízených památkových orgánů. Jeho odborným orgánem jest okresní konservátor státní památkové péče, který je dobrovolným pracovníkem; jmenuje ho rada okresního národního výboru.

(2) Na návrh okresního konservátora státní památkové péče může rada okresního národního výboru pověřit pro menší obvody dobrovolné pracovníky funkcí zpravodaje státní památkové péče; zpravodaj je spolupracovníkem okresního konservátora.

(3) Při radě okresního národního výboru se zřizuje okresní komise státní památkové péče. Předsedou komise jest okresní konservátor státní památkové péče. Ostatní členy jmenuje rada okresního národního výboru. Komise je složena z dobrovolných pracovníků majících vztah k péči o památky. Komise

sleduje stav památek na území okresu a péčí o ně a navrhuje výkonnému orgánu okresního národního výboru opatření potřebná k zajištění jejich ochrany.

§ 22

Místní památkové orgány

(1) O ochranu památek na území obce dbá výkonný orgán místního národního výboru podle směrnic nadřízených památkových orgánů.

(2) V obcích s větším počtem památek může rada místního národního výboru zřídit místní komisi státní památkové péče. Jejího předsedu i ostatní členy jmenuje rada místního národního výboru. Komise je složena z dobrovolných pracovníků majících vztah k péči o památky. Komise sleduje stav památek na území obce a péčí o ně a navrhuje výkonnému orgánu místního národního výboru opatření potřebná k zajištění jejich ochrany.

§ 23

Součinnost ostatních orgánů státní správy

Ostatní orgány státní správy jsou povinny v mezích své působnosti napomáhat památkovým orgánům při plnění jejich úkolů.

§ 24

Zvláštní práva památkových orgánů a konservátorů státní památkové péče

(1) Ke každému řízení, ve kterém by mohly být dotčeny zájmy státní památkové péče, zejména ve věcech územního plánu, výstavby obcí, stavebních, komunikačních, telekomunikačních, elektrifikačních, vodohospodářských nebo horních, musí být přizván výkonný orgán krajského národního výboru.

(2) Při bezprostředním ohrožení památky může okresní konservátor státní památkové péče učinit opatření k zajištění ochrany. O těchto opatřeních musí do osmi dnů rozhodnout výkonný orgán krajského národního výboru; jinak pozbývají platnosti.

(3) Osoby, které byly pověřeny výkonem působnosti podle tohoto zákona, jsou oprávněny, prokázali-li se potvrzením příslušného

památkového orgánu, popřípadě též povolením podle zvláštních předpisů, vstupovat na cizí nemovitosti a do cizích objektů a zařízení a provádět v nich na ochranu památek podle tohoto zákona nebo k účelům vědeckým potřebné odborné práce, zejména dokumentaci, konservační nebo restaurační práce a dozor. Tyto orgány jsou také oprávněny provádět odbornou kontrolu v podnicích, které se zabývají prodejem a koupí památek, při čemž jim musí být umožněn přístup do všech pracovních místností a skladů a dány k nahlédnutí podnikové záznamy a doklady.

§ 25

Konservace a restaurování památek

(1) Konservaci a restaurování památek umění maliřského a sochařského a uměleckých řemesel mohou provádět pouze odborně kvalifikovaní restaurátoři, a pokud jde o památky uměleckých řemesel, též odborné podniky, družstva apod., zapsaní na základě vyjádření Svazu československých výtvarných umělců a ústavu do seznamu, který založí a vede ministerstvo školství a kultury; zápisy do seznamu se uveřejňují v Úředním listě.

(2) Ministerstvo školství a kultury může v dohodě s ministerstvem financí zřídit pro konservaci a restaurování památek ateliéry, dílny nebo podniky, které mohou být právníckými osobami. Jejich právní povahu, organizaci a způsob hospodaření stanoví statut, který vydá ministerstvo školství a kultury v dohodě s ministerstvem financí a se Státním úřadem plánovacím. Takové ateliéry, dílny nebo podniky mohou zřizovat také výkonné orgány krajských národních výborů, a to podle směrnic, které vydá ministerstvo školství a kultury v dohodě s ministerstvem financí a se Státním úřadem plánovacím.

Část pátá

Ustanovení závěrečná

§ 26

Ministerstvo školství a kultury vydá v dohodě se zúčastněnými ústředními úřady bližší předpisy k provedení tohoto zákona, zejména

stanoví podrobnosti o národních kulturních památkách, památkových rezervacích, ochranných pásmech a o způsobu vedení státních seznamů památek, a blíže určí činnost krajských, okresních a místních památkových komisí a práva a povinnosti dobrovolných pracovníků státní památkové péče.

§ 27

(1) Zrušují se všechny předpisy o věcech upravených tímto zákonem a všechna ustanovení, která odporují ustanovením tohoto zákona. Zejména se zrušují

1. opatření Stálého výboru č. 255/1938 Sb., o ochraně věcí umělecky nebo památkově zvláště hodnotných,
2. vládní nařízení č. 274/1941 Sb., o archeologických památkách,
3. zákon č. 137/1946 Sb., o Národních kulturních komisích pro správu státního kulturního majetku,
4. vládní nařízení č. 112/1951 Sb., o reorganizaci státní památkové péče,
5. ustanovení § 15 zákona č. 40/1956 Sb., při čemž se v § 19 téhož zákona vypouštějí slova „stanoví úkoly a organizaci Ústavu státní ochrany přírody“.

(2) Nedotčena zůstávají ustanovení

1. vládního nařízení č. 29/1954 Sb., o archivnictví,
2. vládního nařízení č. 55/1954 Sb., o chráněné oblasti Pražského hradu.

§ 28

Tento zákon platí jen v českých krajích a nabývá účinnosti ode dne vyhlášení; provedou jej ministr školství a kultury a ministr-předseda Státního výboru pro výstavbu v dohodě se zúčastněnými členy vlády.

Novotný v. r.

Fierlinger v. r.

Široký v. r.

Dr. Kahuda v. r.

Dr. Šlechta v. r.

Vydavatel: Ministerstvo spravedlnosti. — **Redakce:** Praha I-Malá Strana, Tržiště 9. Telefon 498-41 až 49. — **Administrace:** Statistické a evidenční vydavatelství tiskopisů Praha, n. p. Praha I-Malá Strana, Tržiště 9. Telefon 498-41 až 49. — Vychází podle políčky. — Předplatné na celý rok Kčs 108.—, na půl roku Kčs 54.—, na čtvrt roku Kčs 27.—. Předplácet lze na dobu ojetměně čtvrt roku, vždy jen v I. každého kalendářního čtvrtletí. — Zrušení odběru se uznává jen ke konci každého kalendářního čtvrtletí, nejpozději 10 dní před stanoveným datem. — Frankované reklamace se uznávají, jen dojdou-li do 15 dnů po vydání reklamované částky. — Ůčet SBČS Praha I, č. ú. 322.9062. — Novinová sazba povinná poštovním řádem Praha 022. Číslo 313-348-Be 55. — **Tiskac:** Knitisk I, národní podnik v Praze I-Malá Strana, Karmelitská 8. — **Dobídací poštovní úřad Praha 022.**